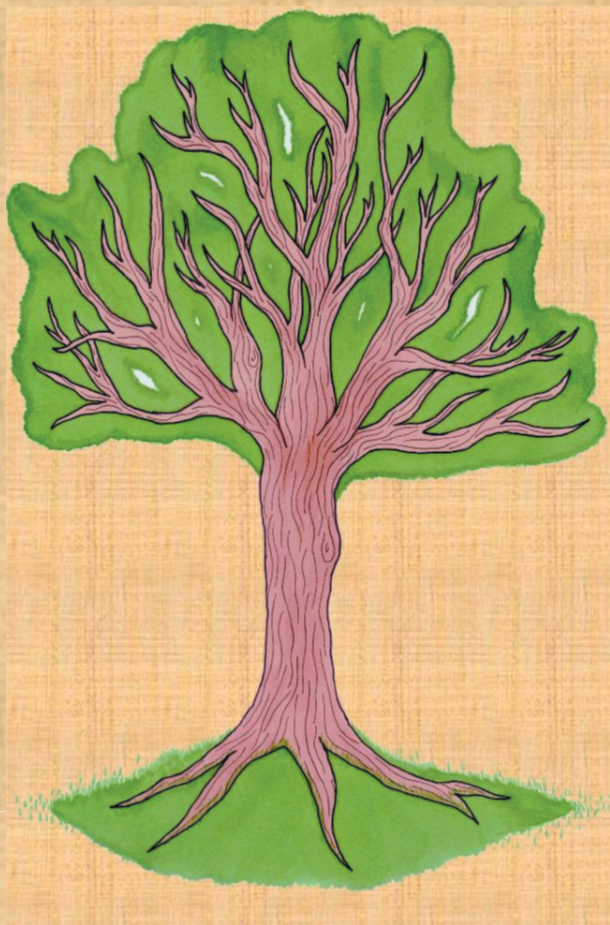

Pentti Hangasmaa
Hangasmaan sukua
Erkistä eteenpäin

Pentti Hangasmaa

Hangasmaan sukua

Erkistä eteenpäin

Pentti Hangasmaa

Hangasmaan sukua

Erkistä eteenpäin

Halsualta Hangasmäkeen

Hellanmaasta Hamiltoniin

Kemmereristä Kuubaan

© 2019 Pentti Hangasmaa

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 9789528019305

Sisällys

Veteli 24.6.1762.....	9
Uudistilan perustaminen	10
Perustajan perhekunta	12
Erkki Olavinpojan vanhemmat.....	16
Erkistä eteenpäin.....	17
I sukupolvi.....	17
II sukupolvi	21
III sukupolvi.....	25
IV sukupolvi.....	32
Va sukupolvi.....	37
Juho Jaakonpoika Keisalan esipolvia.....	40
Vb sukupolvi.....	48
Kuuba kutsuu	53
Jacob Emil Hangaksen passianomus.....	57
VI sukupolvi.....	64
VII sukupolvi, Suomi.....	71
VII sukupolvi, USA	76
Tilan jaot.....	79
Jaon jälkeiset pinta-alat 1912	82
Esan talo	82
Esan tilan jako 1918	87
Tilastoa perunkirjoituksista.....	90

Hangasmaan torpat	92
Nimetön torppa.....	93
Lammi	95
Luhtamäki.....	128
Möykkämäki.....	136
Mutka	146
Kujala	148
Viemerö	149
Vilpakka	161
Amerikankävijöitä ja sinne pysyvästi muuttaneita.....	178
Lisätietoja	190
Henkikirjojen merkintöjä.....	190
Hangasmaa / Hangasmäki-nimen ottaneita	193
Puumerkkejä.....	198
Vanhoja karttoja	201
Aikajana	205
Sukukaavio	208
Lähteitä.....	210

Seuraavilla sivuilla kerrotaan Hangasmäki – Hangasmaan tilan ja torppien vaiheista ja niiden asukkaista tilan perustamisesta Esan tilan myyntiin saakka. Joitakin henkilöhistoriaan liittyviä tietoja on myöhemmiltäkin vuosilta. Hangasmäki oli Lapuan Hellanmaan kylän ensimmäinen maarekisteriin merkitty uudistila. Sen perustamislupa on allekirjoitettu 12.1.1752. Tilan perustajat asuivat Hangasmäessä noin 8 vuotta ja heidän jälkeen tuli kaksi lyhytaikaista isäntäparia. Vuonna 1762 Hangasmäki sai uudet ja pysyvät asukkaat, kun sinne muuttivat Vetelistä Erkki Olavinpoika ja Anna Matintytär Töyrä viiden lapsensa kanssa. Heidän jälkeläisiään asui tilalla 2000-luvulle saakka.

Sukunimilaki tuli Suomessa voimaan 1.1.1921. Siinä säädettiin, että jokaisella tuli olla sukunimi ja että sen voi vaihtaa vain anomuksesta ja perustellusta syystä. Sitä ennen varsinkin Länsi – Suomessa nimi yleensä vaihtui asuinpaikan mukana. Monen henkilön kohdalla on vaikea päättää millä nimellä hänet kirjataan. Niinpä esimerkiksi Hangasmäkeen tulleella Erkki Olavinpojalla on ”sukuniminä” Hotakainen, Isokainu, Haukilahti, Töyrä ja Hangasmäki. Monet sukututkijat käyttävät tällaisessa tapauksessa termiä lisänimi tai jopa liikanimi sukunimen sijaan. Taloilla ja useilla torpilla oli pysyvät nimet ja asukkaat nimettiin niiden mukaan.

Vuosien 1762 – 1939 aikana tilalla oli kuusi isäntää. Heistä Juho Jaakonpoika oli kahdesti naimisissa, joten emäntiä oli seitsemän. Kahdesti naimisissa oli myös isoisäni Juho, mutta hänen ensimmäinen vaimonsa kuoli ennen kuin Juho sai isännyyden. Lapsia isäntäpareilla oli yhteensä 58. Tässä luvussa on mukana Erkki Olavinpojan ja Anna Matintyttären viisi Hangasmäkeen tullutta lasta. Tilan ensimmäisen jaon jälkeen toisessa puolikkaassa, Esan talossa, oli vain kolme sukupolvea, joilla oli yhteensä neljä lasta.

Hangasmaassa oli vuosien varrella yhdeksän torppaa. Niistä pitkäikäisin oli Lammi, joka oli torppana vähän yli sata vuotta. Vuoden 1912 jakokirjassa on mainittu torpat Mullola ja Pikkutupa, jotka on perustettu 1900-luvun puolella. Tämä teos on syntynyt vuosien tutkimustyön tuloksena. Henkilötiedot on pyritty tarkistamaan alkuperäislähteistä, mutta aina se ei ole ollut mahdollista. Hämmärän peittoon ovat jääneet esimerkiksi Erkki Olavinpojan kahden väyn syntymä- tai kuolinajat ja -paikat.

Sukututkimuksessa edetään yleensä ns. isälinjaa nykyhetkestä taaksepäin. Oma isälinjaani seuraamalla päädyttäisiin Lapuan Alanurmon Leskelään, josta tuli vävy isännäksi Keisalaan ja sieltä muutaman sukupolven jälkeen vävy Hangasmaahan. Tässä on kuitenkin seurattu Hangasmäki-Hangasmaan tilalla

asuneita sukupolvia, jolloin isälinja katkeaa 1828 Matti Matinpojan kuollessa ja Juho Jaakonpoika Keisalan tullessa vävyksi ja isännäksi.

1800-luku, varsinkin sen jälkipuoli, oli Hellanmaassakin väkivaltaista aikaa. Miestappojakin sattui useita. Hangasmaan suku ei näihin syylistynyt eikä heidän kohdallaan juuri näy muitakaan rangaistusmerkintöjä. Poikkeuksena yksi vävy, joka tuomittiin vuonna 1811 Isonkyrön käräjillä raipparangaistukseen hevosvarkaudesta. Veritekojen uhreiksi kyllä joutuivat Luhtamäen torpan poika Heikki Jaakonpoika ja Hangasmaan vävy, torppari Jaakko Viemerö.

Lähipitäjien lisäksi suvun jäseniä päätyi vähän kauemmaksikin. Heitä muutti mm. Oravaisiin, Leivonmäelle, Teuvalle, Janakkalaan, Sääksmäelle, Ouluun, Sieviin ja Haapavedelle. Amerikkaan muuttaneita on vuodesta 1882 lähtien monta kymmentä. Suurin osa heistä jäi sinne pysyvästi. Yksi muuttaneista oli isoisäni serkku Juho Iisakinpoika Hangasmaa. Hän kuoli Kuuban Itabossa 1920. Isoisäni veljen, Vihtori Hangasmaan kaksi neljännen polven jälkeläistä asuu Japanissa.

Kiitokset vaimolleni Pirkolle kärsivällisyydestä seurustellessani vuosikausia kuolleiden sukulaisten kanssa.

Ruskealan Vannisenmäessä 24.7.1941 kaatuneen isäni muistolle

Mikkelissä, lokakuulla 2019

Pentti Hangasmaa

Veteli 24.6.1762

Siinä he menevät...

Töyrän talon isäntäpari Erkki Olavinpoika ja Anna Matintytär ovat matkalla Vetelin emäseurakunnan juhannuskirkkoon. Hevosien kyytiin ovat päässeet myös lapset Susanna, Brita, Matti ja Valpuri. Vanhin kotona oleva tytär, parikymppinen Kaisa on jäänyt talonvahdiksi. Äiti Anna kyllä tietää, että Kaisan seuraksi on tulossa ruotusotilas Eskil Alperin poika Mikko. Ennen kirkonmenojen alkua perhe viipyy hetken hautausmaalla. Sinne on haudattu peräti kymmenen Erkin ja Anna pienenä kuollutta lasta. Matti, Jaakko, Erkki, Elisabet, Anna, Josef, Margareta, Mikael, Susanna ja toinen Anna ovat saaneet paikkansa isä Erkin tekemien ristien alla. Heistä Liisa ja Margareta elivät viisi vuotta, vanhempi Anna neljä vuotta. Muut kuolivat alle vuoden ikäisinä.

Kirkossa Erkki ja Anna käyvät ehtoollisella niin kuin ovat tavanneet tehdä neljä kertaa vuodessa. Kappalainen Henrik Hedberg pitää pitkän saarnan, jonka jälkeen lapset ovat jo pitkästyneitä ja haluavat ulos, mutta Erkki ja Anna haluavat kuulla palveluksen lopuksi seurakunnalle luettavat ilmoitukset. Niistä yksi jää vaivaamaan Erkin mieltä moneksi päiväksi. Hedberg ilmoittaa, että Lapuan emäseurakunnassa on kruunun uudistila vailla isäntää. Vuonna 1752 perustamisluvan saaneelta Hangasmäen tilalta on isäntäväki lähtenyt ja tilan saa haltuunsa Vaasan kuvernöörin hyväksymä uudisasukas.

Naimisiin mentyään Erkki ja Anna ovat asuneet ensin Isokainun ja sitten Perhon Haukilahden viljelijöinä ja vuodesta 1735 lähtien Töyrän talon isäntäparina. Jatkuva suomaiden ojitus ja hallaisten peltotilkkujen viljely saavat Erkin haluamaan muuttoa paremman toimeentulon takaamaan tilaan. Niinpä Erkki päättää parin viikon päästä lähteä tutustumaan Hangasmäen tilaan. Mukaansa hän ottaa 13-vuotiaan poikansa Matin. He osuttavat tulonsa Lapualla sunnuntaiksi, jolloin voivat kysellä kirkkoväeltä opastusta Hangasmäen tilalle. Heidän onnekseen kirkon pihalta löytyy Isoluoman isäntä Juho Jaakonpoika, joka on perustanut Hangasmäen tilan. Juho lähtee opastamaan Erkkiä ja Mattia. Ensin mennään Isoluoman taloon ateriaimaan ja matka jatkuu sitten kärrytietä Simpsonin laitaa Hangasmäkeen. Juhon jälkeen tilalla on ollut kaksi lyhytaikaista isäntäperhettä, mutta kaikki raiviot ja rakennukset ovat Juhon aikaansaamia. Tilalla on asuinrakennus, navetta ja pari aittaa. Viljeltyä maata ei ole paljon, mutta erityisesti Löyhingin laajat niityt kiinnostavat Erkkiä. Hän näkee, että ojittamalla sieltä saadaan viljavaa maata heinän ja viljan kasvatukseen. Erkki ja Matti palaavat Veteliin ja kuvernöörin luvan saatuaan Erkki, Anna ja viisi lasta muuttavat Hangasmäkeen jo samana vuonna.

Uudistilan perustaminen

Parinsadan metrin päässä Hangasmaan päärakennuksesta on kuvassa oleva kiiven kiinnitetty laatta. Sen mukaan Lapuan Hellanmaan kylän asutus alkoi täältä v. 1751. Uudistila on merkitty maarekisteriin nimellä Hangasmäki 15.5.1751 ja maaherran lupa tilan perustamiseen saatiin 12.1. 1752. Maanmittari Hans Löfwendahl, joka suoritti isojaon Lapualla, on mitannut tilan maat ja piirtänyt Hangasmäen tiluskartan 1758. Karttaan on merkitty useita viljeltyjä, viljelemättömiä ja metsäisiä lohkoja yhteispinta-alaltaan 35,5 tynnyrinalaa eli noin 17 hehtaaria.

Hangasmäki oli pitkään kylän ainoa rekisteriin merkitty tila. Isonjaon yhteydessä kirkonkylässä oleville Lapuanjoen länsirannan taloille mitatut sarat ulotuivat joesta länteen pitäjänrajalle saakka. Hellanmaan varsinainen asutus muodostui vähitellen näiden talojen torpista, joista monet lunastettiin aikaa myöten itsenäisiksi tiloiksi. Näitä torppia saatettiin ostaa ja myydä kuten itsenäisiä tiloja tai siirtää syytinkiä vastaan seuraavalle sukupolvelle. Nämä siirrot vaativat tietysti tilan omistajan hyväksynnän.

Geometrisk Charta
 öfver
 HANGASMÄCKI
 Nybyggdes Ågor;
 Österbottens Höfdinges Dörne;
 Korsholms Norra Fögderi;
 Sannosöcken
 och
 Kyrköby;
 af mätte år 1758
 af

Hangasmäen tiluskartan kansilehti vuodelta 1758

Otteita Hans Löfwendahlin katselmuspöytäkirjasta vuodelta 1758

Uudisasukas Johan Jacobson on saanut tämän uudistilan vuonna 1751. Se koostuu melko heikosta maanlaadusta, nimittäin kuohusavesta ja laihasta hiekasta, josta johtuen ei ole voitu saada suurempia satoja kuin 3 jyvälle ja vaikka 1754 vuoden katselmuskirjoitus kertoo uudistilan peltomaan olevan hallatonta, on uudisasukas useita kertoja saanut tuntea hallan vahingot. Metsää käytetään yhteisesti Lapuanjoen vasemmalla puolella asuvien kirkonkylän talollisten kanssa seuraaviin tarkoituksiin. Polttopuuksi, aidaspuuksi, tuohitarpeisiin ja lehdesten tekoon. Tätä puuta on riittävästi lähellä tonttia, mutta tukkipuita ei ole erityisesti saatavilla, muuten kuin kuusta pieniin rakennuksiin. Tervasmetsän ovat äsken mainitut kirkonkylän talolliset näyttäneet suurimmaksi osaksi hakanneen, niin että ennen kuin uudistila pääsee jaloilleen, voi uudisasukas tuskin valmistaa tervaa. Karjanlaidun ei ole erityisen hyvä. Myllyn voi uudisasukas saada Löyhinkipuroon 1/8 osa peninkulmaa tontista, jossa hän voi jauhaa kotitarpeiksi syksyisin ja keväisin. Kalavesiä ei ole. Kirkkoon on 1^{1/4} peninkulmaa ja lähimpään kauppakaupunkiin 6^{3/4} peninkulmaa.

Perustajan perhekunta

Tilan perustivat Lapualla Härsilän talossa syntynyt Juho Jaakonpoika Härsilä (1726 – 1790) ja Sofia Tuomaantytär Lahti (1724-1815). Juhon isä oli sotilas Jaakko Hannunpoika Hallberg (1698 – 1773) ja äiti vanhaa lapualaista sukua oleva Malin Tuomaantytär Pouttu (1699-1785).

Jaakko ja Malin vihittiin Lapualla 17.5.1724. Jaakon asuinpaikaksi on merkitty Härsilän talo, jossa poika Juho syntyi 23.9.1726. Pian tämän jälkeen Jaakko värväytyi Härsilän ruodun sotilaaksi Pohjanmaan jalkaväkirykmentin Ilmajoen komppaniaan numerolla 44 ja sai sotilasnimen Hallberg.

Isonvihan jälkeen solmitun Uudenkaupungin rauhan jälkeen Ilmajoen komppania oli lähes kymmenen vuotta linnoittamassa uutta rajaa Haminassa, Vehkalahdella ja Lappeenrannassa. Siellä oli Jaakkokin ja vaimo Malin sai asua monet vuodet Härsilän maalla olleessa sotilastorpassa poikansa Juhon kanssa ilman tietoa Jaakon kohtalosta. Härsilän talon renki Matti Olavinpoika alkoi vierailla usein sotilastorpassa sillä seurauksella, että Malin synnytti 11.8.1734 tytären. Tytär kastettiin Maria Matintyttäreksi ja isäksi on kastettujen luetteloon merkitty renki Matti Olavinpoika. Aviorikos käsiteltiin käräjillä jo ennen lapsen

syntymää. Nimismies Israel Holstius syytti naimatonta renkiä Matti Olavinpoikaa ja sotilaan vaimoa Malin Tuomaantytärtä huoruudesta käräjillä 1.2.1734. Renki Matti tunnusti olevansa tulevan lapsen isä. Rangaistusta ei kuitenkaan voitu määrätä, koska ei tiedetty oliko Malinin mies elossa vai ei. Myöhemmin tuli tieto, että Jaakko on palannut komppaniansa mukana Ilmajoelle, mutta on siellä sairaana eikä ole voinut sen takia tulla Lapualle. Ylimääräisillä käräjillä 18.3.1734 Matti ja Malin saivat tuomion aviorikoksesta. Matin sakko oli 40 hopeataaleria mutta Malin, joka oli naimisissa, sai 80 taalerin sakon. Lisäksi he joutuivat kolmena peräkkäisenä sunnuntaina istumaan kirkon häpeäpenkissä ja ripittäytymään julkisesti kirkkolain mukaan. Varojen puutteessa sakot muutettiin raipparangaistuksiksi.

Jaakko Hallberg siirrettiin Närpiön komppaniaan 17.3.1735 ja perhe sai sotilastorpan Korsnäsin Moikipäystä, jossa he asuivat vielä 1743. Siellä syntyivät lapset Valborg, Jaakko ja Hannu. Jaakko kuoli pienenä, mutta muut lapset, Maria Matintytär mukaan luettuna, elivät aikuisikään. Jaakon ja Malinin vanhin poika Juho ja Sofia Tuomaantytär Lahti vihittiin 8.11.1747 ja sen jälkeen he etsivät vähän aikaa pysyvää asuinpaikkaa. Vihittäessä molempien asuinpaikaksi on merkitty Lahden talo. Vanhin lapsi, Kaisa, syntyi Filppulassa 1749 ja seuraava lapsi, Valborg, Saarenpäässä 1751. Ensimmäinen maininta kirkonkirjoissa Hangasmäestä on toukokuulta 1752, jolloin Saarenpäässä syntynyt Valborg Juhontytär kuolee Hangasmäessä. Juho Jaakonpoika ja Sofia Tuomaantytär asuivat Hangasmäessä 8 vuotta, jona aikana heille syntyi kuusi lasta, yksi kuolleena. Hangasmäessä asui alkuaikoina myös Sofian vanhempi veli Erkki Tuomaanpoika Lahti vaimonsa Venlan kanssa. Heidän 26.11.1754 syntyneen tyttärensä Venlan syntymäpaikaksi on merkitty Hangasmäki. Heillä oli ennestään neljä elossa olevaa lasta. Hangasmäessä oli silloin paljon väkeä. Juho ja Sofia, Erkki ja Venla, Juhon vanhemmat Jaakko ja Malin ja kahdeksan pientä lasta. Erkki ja Venla muuttivat Hangasmäestä Tiistenjoen Hiipakkaan, joka oli Venlan kotitalo. Juhon ja Sofian perhe muutti sitten isojaon yhteydessä tyhjäksi jääneeseen Isoluoman taloon Simpsiön laitamille vuonna 1760 tai alkuvuodesta 1761. Hangasmäessä 1.1. 1760 syntynyt tytär Margareta haudattiin 2.3.1761, jolloin kuolinpaikaksi on merkitty Isoluoman talo. Muutto tapahtui siis tässä välissä. Erkki Lehtinen mainitsee Lapuan historiassa Hangasmäen isäntäväeksi Juho Jaakonpojan ja Sofia Tuomaantytären vuosina 1752-58 ja Isoluoman isäntäpariksi vuodesta 1759 alkaen. Saattoivathan he vähän aikaa asua kahta taloa tuossa muuttovaiheessa. Myös Juhon vanhemmat, palveluksesta eronnut

sotilas Jaakko Hannunpoika ja hänen vaimonsa Malin muuttivat Juhon perheen mukana Isoluomalle ja kuolivat siellä.

Juhon ja Sofian jälkeen Hangasmäen isäntäparina oli pari vuotta Erkki Tuomaanpoika Pakari (1735 – 1804) ja Maria Matintytär (1734 – 1818). Erkki oli kotoisin Ähtäristä ja Maria oli edellisen isännän Juhon sisarpuoli. Erkki Tuomaanpoika ja Maria Matintytär Hangasmäki vihittiin Lapualla 23.3.1760. Saman vuoden joulupäivänä Hangasmäessä syntyi heidän tyttärensä Leena. Erkki, Maria ja tytär Leena muuttivat Hangasmäestä Ähtärin Kallioniemeen, jonne sitten jäivät. Maria kuoli siellä 79-vuotiaana 1813. Erkki oli kuollut jo 9 vuotta aikaisemmin.

Hangasmäen seuraavista asukkaista ei paljoa tiedetä. Suomen asutuksen yleisluettelon mukaan isäntäparina oli Kustaa ja vaimo, jonka nimi ei ole tiedossa, ja heillä piika Agneta. Lapuan seurakunnassa ei vielä tuohon aikaan pidetty kirjaa muuttaneista, joten on mahdotonta tietää mistä Kustaa vaimoineen tuli ja mihin Hangasmäestä muuttivat. He asuivat tilalla niin vähän aikaa, että heitä ei ole merkitty edes rippikirjaan Hangasmäen talon asukkaina.

Vuonna 1762 Hangasmäkeen tulee Vetelistä Erkki Olavinpoika vaimonsa Annan ja viiden lapsensa kanssa. Heidän jälkeläisiään asui Hangasmäki – Hangasmaan tilalla 2000-luvulle saakka. Nimet Hangasmäki ja Hangasmaa vaihtelevat pitkään. Hangasmäki esiintyy Lapuan kirkonkirjassa viimeisen kerran 17.4.1836, jolloin on kastettu Juho Samuelinpoika ja Hedvig Matintytär Hangasmäen tytär Liisa. Ylistarosta nimi löytyy myöhemminkin. Sinne nimen veivät eräät Lammin torpan jälkeläiset. Nimi Hangasmaa on virallisesti käytössä ensimmäisen kerran 17.12.1809, jolloin kastettiin Luhtamäen torpparien Jaakko ja Susanna Hangasmaan poika Antti. Tilan nimenä pysyi Hangasmäki. Ensimmäisen jaon jälkeen toisen puolikkaan nimenä on Hangasmaa, omistajina Jaakko Matinpoika ja Liisa Juhontytär Hangasmaa.

Nimen Hangas alkuperästä on useampia tulkintoja. Pidän uskottavimpana lapinkielen metsästyksen liittyvää termiä hangas. Se tarkoittaa peuranpyyntiäidan nurkkausta, jonka aukoissa oli ansoja tai kaivantoja tai joskus luonnon rakentama ansakuoppa. Lapissa on useita Hangas-alkuisia paikannimiä. Hans Löfwendahlin vuonna 1757 piirtämässä Lapuan pitäjän kartassa näkyy nimi Hangasmaa Hangasmäen talon eteläpuolella. Lapuan Hangasmaa mainitaan jo 1600-luvun loppupuolella tienhoitoa koskevissa asiakirjoissa. Talvitie Isostakyröstä Lapualle kulki Hangasmaan kautta. Etelä-Pohjanmaan historian II osassa on mainittu Hangasmaa, Toijanmaa ja Hellanmaa keskiaikaisina pyyntimaina.

Ensimmäiset merkinnät Hangasmäen talosta ovat Lapuan rippikirjassa 1750 – 68 samalla sivulla Takaluoman talon kanssa.

Hangasmäki

<i>Jacob Hanlon</i>	52	1698	July
<i>Malin Thomd.</i>	51	1699	mar
<i>Jon Juhon Jacobson</i>	24	1726	Apr
<i>Sofia Sophia Thomd.</i>	26	1724	hij
<i>Sofia Sofia Johansson</i>	1	1749	7/10
<i>Jon Hans Jacobson</i>	4	1746	Julii
<i>Sofia Maria Jacobson</i>	14	1736	mar
<i>Valborg Jacobson</i>	13	1737	Sept
<i>Erkki Benjaminpoika</i>		1758	30
<i>Sofia Sofia Joh. Dun</i>		1752	7
<i>Anna Joh. Dun</i>		1759	12

Ikäsarakkeen perusteella kuvassa näyttäisi olevan vuoden 1751 tilanne. Ensimmäisiksi on merkitty tilan isännän vanhemmat, entinen sotilas Jaakko Hannunpoika ja hänen vaimonsa Malin Tuomaantytär. Jaakko ja Malin muuttivat Juhon ja Sofian mukana Isoluoman taloon, joka on merkitty molempien kuolinpaikaksi. Juhon ja Sofian lapsista mukana ovat Kaisa, Valborg, Iisakki ja Anna. Myös Jaakon ja Malinin lapset Hannu ja Valborg ovat Hangasmäessä. Valborg Jaakontytär vihittiin 3.12.1758 Erkki Benjaminpojan kanssa. Molempien asuinpaikaksi on merkitty Hangasmäki. Erkki asui Hangasmäessä niin lyhyen aikaa, että häntä ei ole rippikirjaan merkitty Hangasmäen sivulle. Vuonna 1780 Erkki Benjaminpoika murhattiin. Hänen asuinpaikkansa oli silloin Isoluoma. Hänen syntymäpaikkaansa ei ole löytynyt. Ilmeisesti hän tuli Hangasmäkeen rengiksi. Saman rippikirjan viimeisellä talosivulla ennen ruotusotilaita on sivu, jonka otsikkona on Isoluoma ja sen alla yliviiivattuna Hangasmäki. Ikäsarakkeessa on samat vuosiluvut, mutta Juhon ja Sofian lapsia on nyt enemmän.

Erkki Olavinpojan vanhemmat

Isä Olavi Antinpoika Hotakainen 1652 – 1707

Äiti Maria Pietarintytär Niemi 1670 - 1751

Olavi Antinpoika Hotakainen syntyi 1652 Vetelissä Halsuan kylässä. Hänestä on ensimmäinen merkintä Vetelin kirkonkirjassa 29.5.1699, jolloin on vihitty vanha sotilas Oloff Hottokajnen ja piika Maria Pietarintytär Jängän talosta. Tuo ”vanha sotilas” tarkoittaa sairauden tai iän takia palveluksesta vapautettua sotamiestä. Olavi oli tuolloin 47 vuoden ikäinen ja Maria 29, joten tämä saattoi olla Olavin toinen avioliitto.

Olavi oli vanhaa Perhonjokilaaksossa asunutta sukua. Hänen esivanhempiaan tunnetaan ainakin viisi sukupolvea, joiden asuinpaikat sijoittuvat Vetelin, Kaus-tisen, Halsuan ja Perhon alueelle. Siihen aikaan ne kuuluivat kaikki Vetelin emäseurakuntaan.

Olavi Antinpoika Hotakaisen esipolvia:

I Olavi Olavinpoika Juoperi, isäntänä 1550 – 1554

II Olavi Olavinpoika Juoperi, isäntänä 1558 – 1566

III Jaakko Olavinpoika Juoperi, isäntänä 1569 ja 1574 – 1622

IV Olavi Jaakonpoika Tunkkari
puoliso Liisa Klemetintytär

V Antti Olavinpoika Tunkkari, Hotakainen 1616 – 1692

puoliso 1650 Anna Josefintytär Warg, Varila 1622 – 1697

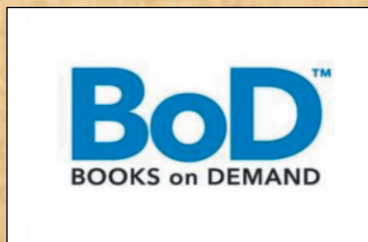
poika Olavi Antinpoika Hotakainen 1652 – 1707 sotilas

Olavi ja Maria Hotakaiselle syntyi neljä lasta: Johannes 25.3.1700, Anders 13.4.1701, Lisbet 27.1.1704 ja Erick 4.12.1705.

Erkkiä lukuun ottamatta muut lapset kuolivat pieninä. Johanneksen syntymän kohdalle on isäksi merkitty sotilas Oloff Kangas, Lisbetin isänä And.Kangas Solds: Oloff Hottokain. Olof oli siis Antti Kankaan talon ylläpitämä ruotusotilas. Andersin isäksi on merkitty ”vanha sotilas Olof Hottokain” ja Erickin ”sotilas Olof Hätakainen”. Ensimmäinen merkintä Hotakaisista on Vetelin kirkonkirjassa 3.8.1673, jolloin Anders Hottakaiselle syntyy poika Joseph. Kylän nimeksi on merkitty Halso. Puolen vuoden kuluttua kuolee Anders Hättakaisen lapsi Hallseän kylästä. Halsua kuului kappeliseurakuntana Veteliin ja erotettiin omaksi seurakunnaksi vasta 1906.

Lapuan pitäjän länsilaidalle perustettiin Hangasmaen uudistila vuonna 1751. Se oli tulevan Hellanmaan kylän ensimmäinen maarekisteriin merkitty tila. Nimi vaihtui Hangasmaaksi 1800-luvun alkupuolella. Alkuvaiheiden jälkeen tila sai pysyvät asukkaat 1760-luvulla, kun sinne muuttivat Erkki Olavinpoika ja Anna Matintytär viiden lapsensa kanssa. Heidän jälkeläisensä viljelivät tilan ja sen torppien maita 2000-luvulle saakka. Vuosien saatossa tilalla oli yhdeksän torppaa, joista ensimmäinen perustettiin 1768 ja viimeiset kaksi 1900-luvun alkuvuosina. Hangasmaan 1/3 manttaalin tila jaettiin ensimmäisen kerran 1850-luvulla ja sen jälkeen molemmat puolikkaat useampaan kertaan. Lähipitäjien lisäksi sukua muutti kauemmaksikin. Amerikkaan lähti vuodesta 1882 alkaen useita kymmeniä suvun jäseniä. USA:ssa heitä asui ainakin viidessätoista osavaltiossa ja myös Kanadan puolella. Heitä päätyi jopa Kuubaan ja Japaniin saakka.

.

Kannen kuva: Venla Hangasmaa